

Chvála značkárov

S vysokohorskými chatami a chatármi je spojená romantika, a preto sa nezriedka píše o ich osudoch. V ich tieni však zostáva iná služba, ktorá turistom okrem iného pomáha, aby sa na chaty pohodlne dostali. Pritom vysoké hory sú iba zlomkom jej rozsahu.

Wand v krátke zimný deň takmer zaskočila tma, v ktorej by sa nám ľahko hľadala cesta na späť. Chodník na vyhliadkovú horu Molden v Nórsku bol vynáčený troma drevennými šípkami a zopár hromádkami kamennia. V Británii zasa značkovanie chodníkov neexistuje vôbec. V obrovskej Amerike je siet „trails“, siet ciest a chodníkov riedka, a tak potreba značkovania nie je taká akútnej. A vo väčšine sveta je príroda stále ešte divoká, a tak sa do nej veľmi nechodi.

Kde sa značkovanie vzalo? Prevzali sme ho niekedy medzi vojnami z Česka, kde systematickú koncepciu turistickej značkovania vyvinul Klub českých turistov (KČT). Vtedy sa prijala aj základná koncepcia značenia: farebný pás medzi dvoma bielymi, červený pre hrebeňovku, modrý pre kolmé prístupy údoliemi, zelená a žltá pre zvyšné chodníky (kde sa to dalo dodržať). Na Slovensku sa ho ujal partner KČT, Klub slovenských turistov a lyžiarov (KSTL), ktorý sa v tom čase staral aj o horské chaty a systém útlín. Sieť značených cest vznikla v hrubých rysoch už vtedy, ne-skôr sa už iba korigovala a doplnala.

Cez vojnu sa v lesoch dialo všeličo iné, a tak obnova značiek nebola na programe. Kým sa po vojne stihla poriadne rozbahnúť, KSTL musel ustúpiť Odbooru turistiky zjednotenej socialistickej televízии. Značkárina to však v zdraví prežila. Možno vďaka tandemu starosvetsky pôsobiaceho patricijského pravotára Vladu Čikora a plebejca Jura Szomolányiho. A trocha tomu azda pomohli aj naše zvyšky družiny Rysov I.

foto Boris Németh

Značkovanie turistických chodníkov nie je vo svete bežné. Vo Veľkej Británii ho nemajú vôbec.

Na Slovensku je iba málo ľudí, ktorí nikdy v živote nepoužili turistickú značku. Ako je u nás zvykom, azda si aj zašomrali, že značka nebola celkom podľa ich gusta. Sotva si pri šomraní uvedomili, že ide o svetovo výnimco premyslený, dlhodobo budovaný a udržiavaný systém, ktorý má obdobu

iba v Česku a čiastočne azda v Poľsku.

slávna história

Ak neveríte, stačí zájsť hen za roh do Rakúska. Hoci je pre nás zatiaľ nedostižnou špicou v turistických službách, vo veci značkovania má k nám ďaleko. Za dobrej viditeľnosti na vyso-

kých hrebeňoch sa človek obíde aj bez značkovania. Ale nedajbože skúsiť sa podľa značiek orientovať za zlej viditeľnosti na planine s nevýraznou členitosťou, akými sú neďaleké bohaté navštevované Hohe Wand, alebo Raxalpe. Vinou chaosu v značení a záhadných údajov o vzdialostiach nás na Hohe

skautského oddielu Bratislava I. V orientačnom športe a značkárine sme našli náhradu za jeho zrušenie v roku 1949. Vďaka našim skúsenostiam s mapami sme boli ideálne vyzbrojení na značkársku v oblastiach náročných na orientáciu, akými sú napríklad gemerské krasové planiny.

.14 692 km

Nebola to práca pre padavky. Veď bolo treba na chrbte niesť farby, riedidlá, nástroje na čistenie. A k tomu ešte potreby na táborenie, lebo nie vždy sa podarilo doraziť k inému nocľahu. Ešteže boli sedliaci, u ktorých sa dalo pohodlnejšie spať na sene. Značkovali sme zadarmo, uhradené sme dostali iba štandardné cestovné náklady. Je obdivuhodné, že značkárina v zdraví prezila ďalšie spoločenské zvraty – normalizáciu, november 1989 i rozpad Československa.

Osobitnou kapitolou boli za starého režimu iba mapy. Iné ako vojenské s hrozivým nápisom „Tajné“ neboli a s tým boli spojené všetkaké nepríjemnosti. Turistické mapy so zakreslenými značkami sa sice vydávali, ale boli schematické, miestami zámerne skreslované, aby boli pre všade čítajúcich imperialistických záškodníkov nepoužiteľné. Napríklad na mape Malých Karpát bola vymazaná obec Kuchyňa, pretože bola v blízkosti vojenského letiska. Nič to, že sa nelogicky v poli vyskytla železničná stanica, na ktorú sa zbiehali zo tri značky. Napriek týmto fažkostiam sa značkári na ďalej úspešne rovídala a ku koncu starého režimu sa dokonca aj systém značenia turistických chodníkov dostal do súboru celoštátnych noriem!

Rozpad Československa do konca vyriešil remízou odveký spor značkárov o tom, či sa vzdialenosť na smerovkách majú udávať v kilometroch, alebo v časoch: na Slovensku sa dôsledne udávajú časy, v Česku kilometre.

A ako je to s našou slávnou disciplínou dnes? Z niekdajších Rysov zostať značkárine celozivotne verný iba Ivan Zapletal, občianskym povolaním vysokoškolský profesor na STU. Opýtal som ho, nakoľko zodpovedajú moje dojmy skutočnosti, ako vyzerá prax značkovania

dnes a aké sú perspektívy. Dozvedel som sa, že na Slovensku je 14 692 km (!) pešich značených trás a ďalších 1 246 iných značených trás. Na nich je 4 772 orientačných tabuľiek. Značenie robí na Slovensku 40 značkárskej oblastí, a 3 značkárske oblasti Štátnej lesov TANAP. Riadi ich Sekcia Značenia Klubu slovenských turistov KST. Prevažnú väčšinu práce robia dobrovoľníci za malú odmenu, a tak sa mladým do nej veľmi nechce. Na vysokej úrovni je značenie cyklotrás, ktoré riadi Slovenský cykloklub. Technológie značení sa od roku 1958 zmenili minimálne, čiastočne sa začali používať vodou riediteľné farby. Úplne sa zmenila technológia výroby smeroviek a tabúľ miestneho značenia. Texty na smerovkách spracúvame pomocou softvéru.

Podstatná zmena je zamerianie a zakreslovanie trás do máp pomocou softvérov a GPS príjmačov (najmä však to, že ich netreba skreslovať ako v sociiku). Pre papierové mapy používame softvér OZI explorer, pre vektorové Map Source, Base camp Google Earth, Free map.

V poslednom čase sa pre značkovanie objavilo nové nebezpečenstvo v podobe nových boháčov, čo sa „terazky“ stali aj majiteľmi lesov. Potrebujú pre svedčivo ukázať svoju silu, a tak značky zatierajú napriek právu prechodu, ktoré u nás zaviedla ešte Mária Terézia. Dúfajme, že ide o okrajový jav.

.nevieme sa predať

Na záver mi napadá: História vzniku Slovenska z ničoho má za následok, že množstvo spoločenských štruktúr sme prevezli z Česka, kde už vtedy boli rozvinuté. Viaceré z nich (napríklad vedecké spoločnosti, športové disciplíny) v Česku po revolúcii prosperujú a na Slovensku živoria. Vysvetľujem si to tak, že tieto prevzaté štruktúry neboli pre Slovensko prirodzené, a preto musia zaniknúť a vzniknúť nanovo. Značkárina je výnimkou, asi má v sebe niečo, čo je Slovákom blízke.

Cestovný ruch nie je moja parketa, ale aj tak: Je možné, že si túto našu jedinečnosť nik nevšimol a že sa nedostal do nijakých propagančných materiálov? Autor je profesor matematiky ●

VEDA JE ŽIVOT!

PRESVEDČTE SA NA VLASTNÉ OČI

28.09.2012

FESTIVAL VEDY NOC VÝSKUMNÍKOV BRATISLAVA, STARÁ TRŽNICA 16.00 – 02.00 hod.

ÚČINKUJÚ: SLOVENSKÍ VEDCI & BOŽSKÁ ČÄSTICA · TANCUJÚCE ROBOTY NANOTECHNOLÓGIE · LASER SHOW HOST Z NASA · PARTIČKA PETER BIČ PROJECT NAIVNÝ JAZZ · LOWII · SCIENCE PARTY DJ TAGER · A INÍ

VEDECKÉ SHOW:

BRATISLAVA: AVION SHOPPING PARK
KOŠICE: OBCHODNÉ CENTRUM OPTIMA
BANSKÁ BYSTRICA: EUROPA SHOPPING CENTER

SPRIEVODNÉ PODUJATIA:

BRATISLAVA: PRÍRODOVEDNÉ MÚZEUM SNM A DETSKÉ MÚZEUM
KOŠICE: CVČ DOMINO
BANSKÁ BYSTRICA: HVEZDÁREŇ
TATRANSKÁ LOMNICA: HVEZDÁREŇ SAV

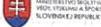
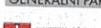
PROJEKT JE SPOLUFINANCOVANÝ ZO 7. RÁMCOVÉHO PROGRAMU EÚ.
EÚROPSKE SPOLOCENSTVO NENESIE ŽIADNU ZODPOVEDNOSŤ ANI ŽIADNY SPOSOBOM NERUČÍ ZA INFORMÁCIE POUŽITÉ V RÁMCI PROJEKTU.

PODUJATIE SA KONÁ POD ZÁSTITOU MINISTRA ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR DUŠANA ČAPLOVIČA, PRIMÁTORA HLAVNÉHO MESTA BRATISLAVA MILANA FTAČNIKA, PRIMÁTORA BANSKEJ BYSTRICE PETRA GOGOLU, PREDSEDU BRATISLAVSKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA PAVLA FREŠA, PREDSEDU BANSKOBYSTRICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA VLADIMÍRA MANKA, PREDSEDU KOŠICKÉHO SAMOSPRÁVNEHO KRAJA ZDENKA TREBUĽU A PRIMÁTORA KOŠÍC RICHARDA RAŠIHO.

Viac preskúmajte na WWW.NOCVYSKUMNIKOV.SK

ORGANIZATORI:

ROZHовор: MINISTER ŠKOLSTVA DUŠAN ČAPLOVIČ

týždeň

POVSTANE PRAVICA Z POPOLA?

Slovensku chýba silný protivník Roberta Fica

38/2012. 17. septembra 2012. cena 1,50 €. 35 Kč. www.tyzden.sk

